Cognitietour 2.0

Hanneke Hulst, Menno Schoonheim en Pauline Waskowiak

afdeling Gezondheids, Medische en Neuropsychologie

mindslab@fsw.leidenuniv.nl

13-01-2025

Universiteit Leiden

MS Centrum Amsterdam
Amsterdam UMC

Bij ons leer je de wereld kennen

Wie zijn wij en wat gaan we doen?

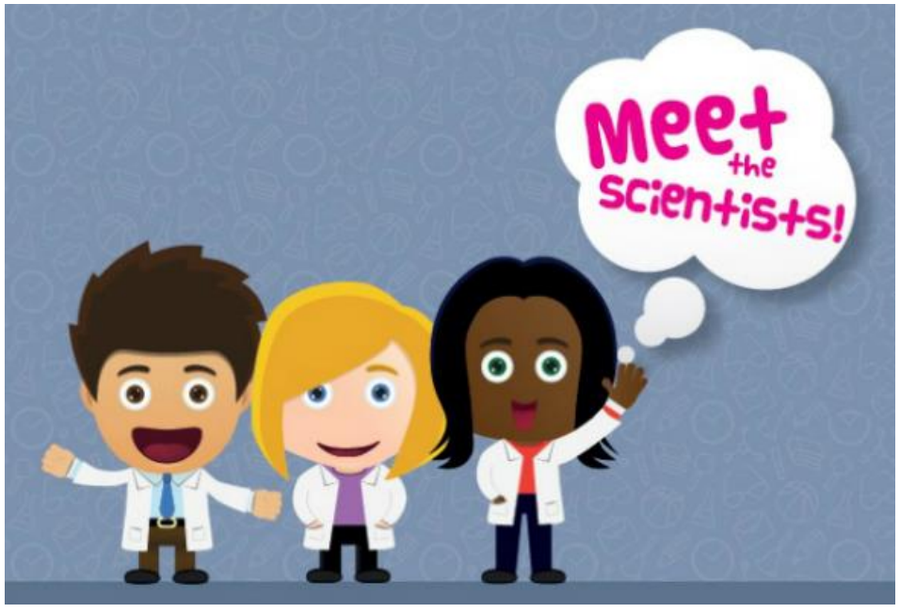

Waarom zijn we hier vandaag?

To do lijst voor vandaag!

1. Cognitieve stoornissen bij MS

2. Hoe meten we cognitieve functies?

3. Wat kunnen we doen wanneer er cognitieve problemen zijn?

4. Vragen & meet-the-scientist

Wat is cognitie?

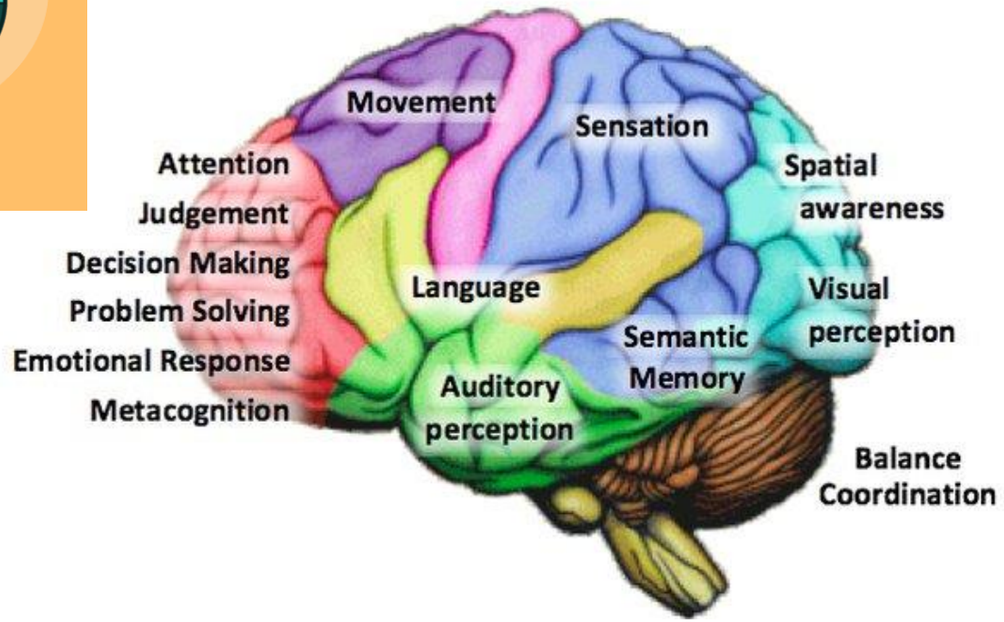

Cognitieve stoornissen bij MS

43-70% van de mensen met MS
kan tijdens zijn/haar ziekte cognitieve
problemen ontwikkelen

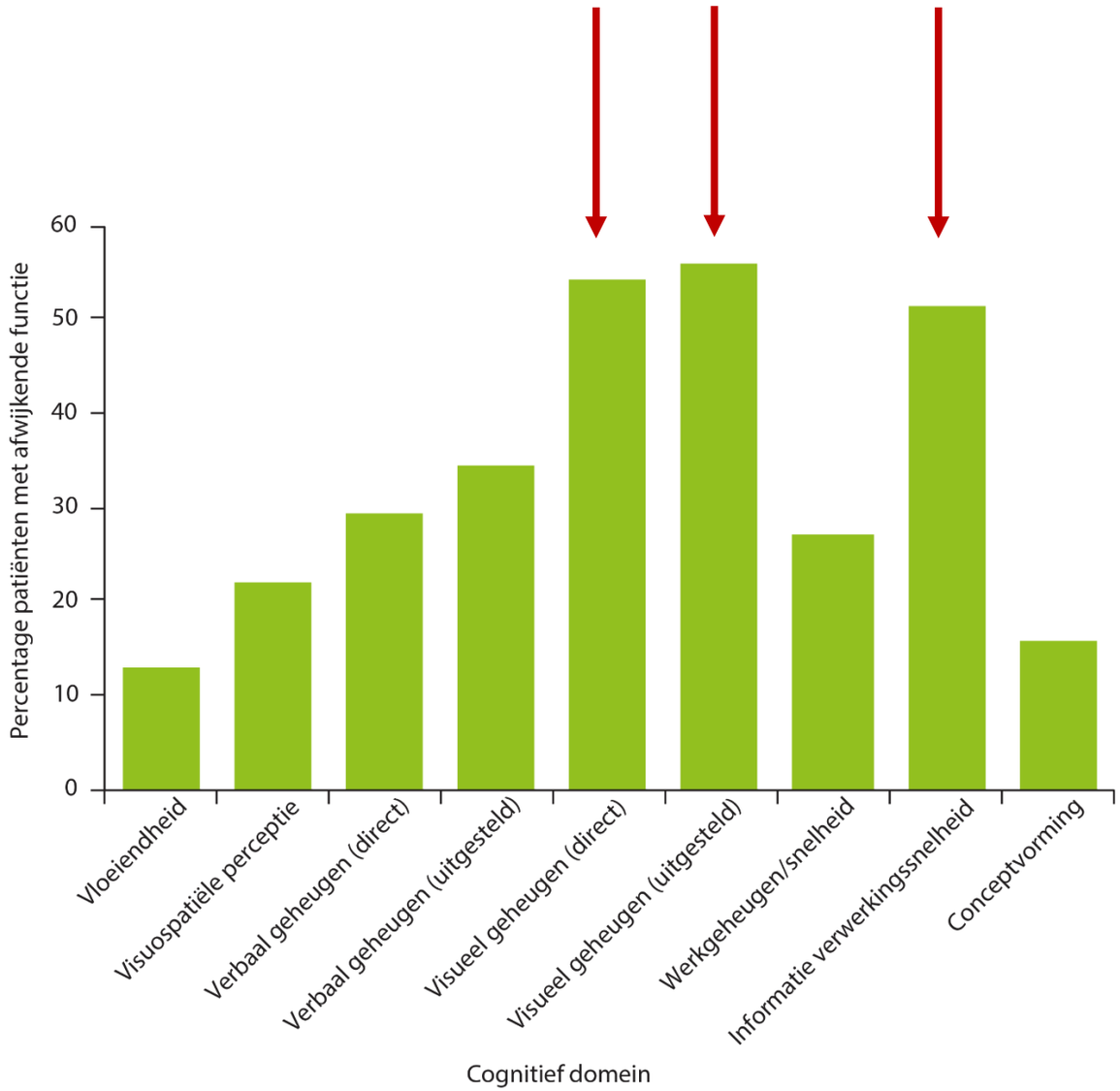

Benedict et al., 2006; Chiaravalotti & Deluca 2008

Wanneer ontstaan cognitieve stoornissen?

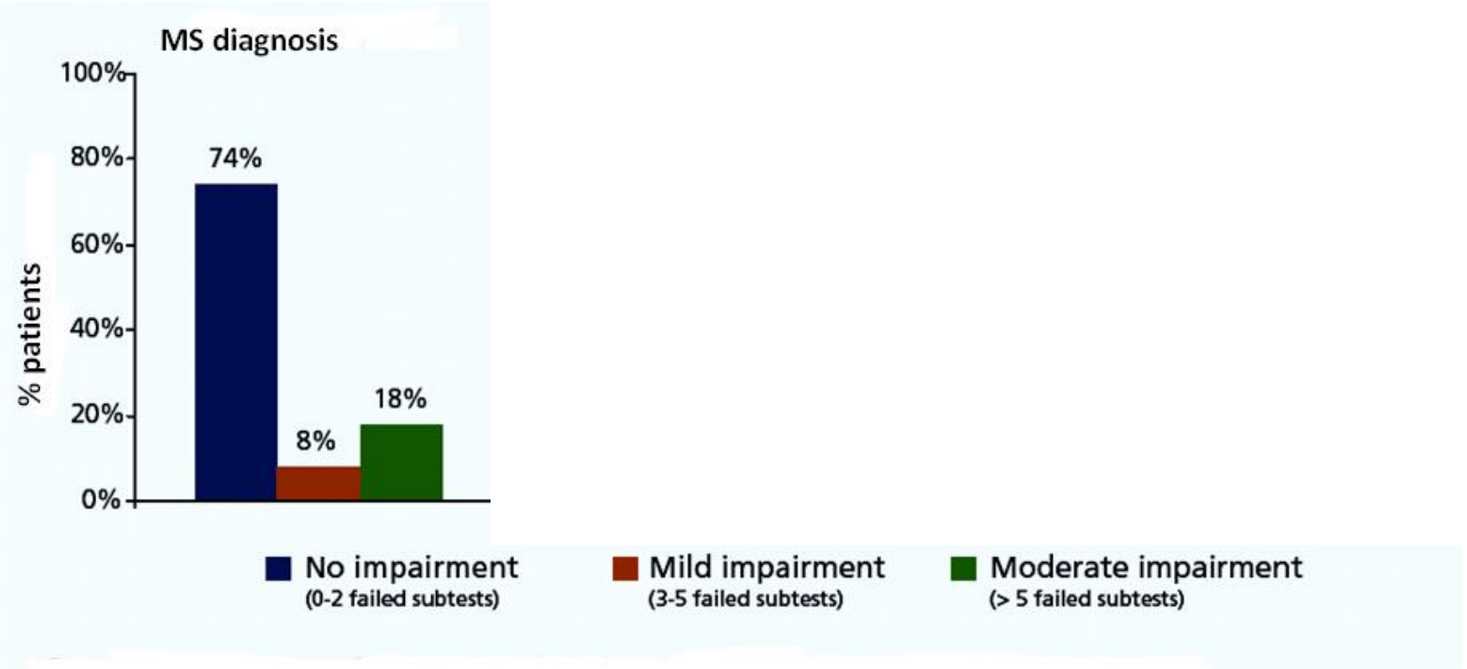

Amato MP, et al. Arch Neurol 2001;58:1602-6

Hoe meet je cognitieve functies?

Neuropsychologisch onderzoek (NPO)

Vragenlijsten
(angst, depressie, vermoeidheid, slaap stoornissen, subjectieve cognitieve klachten)

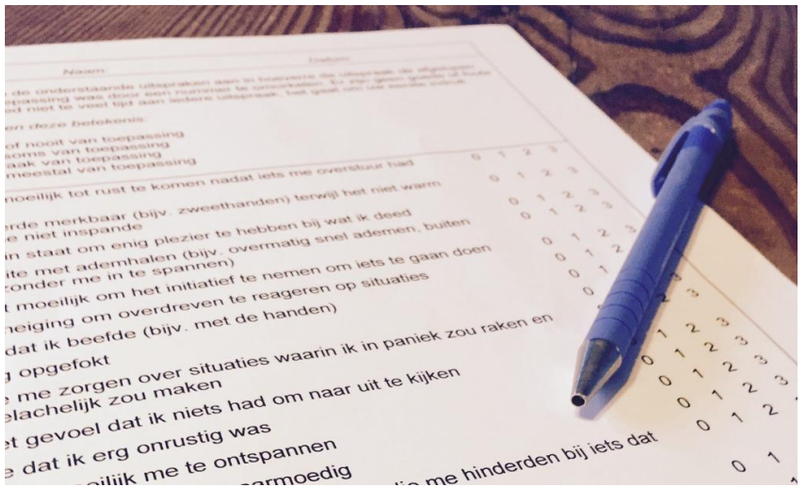

Blauw	Blauw	Blauw	Groen
Rood	Rood	Groen	Rood
Geel	Rood	Geel	Geel
Blauw	Blauw	Blauw	Blauw
Blauw	Blauw	Blauw	Groen

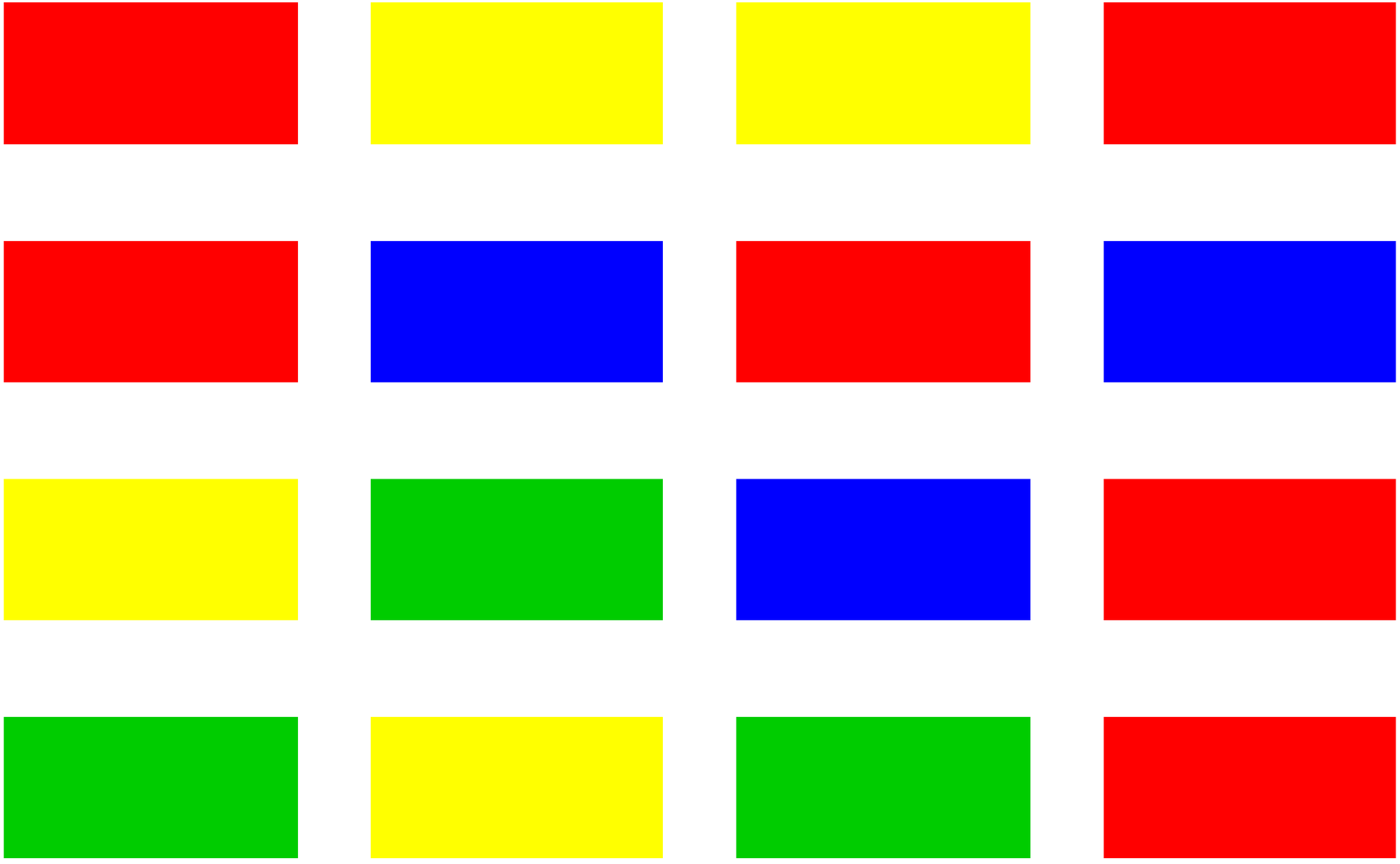

Blauw	Geel	Groen	Geel
Blauw	Geel	Rood	Geel
Groen	Groen	Groen	Rood
Geel	Groen	Groen	Rood
Groen	Groen	Blauw	Groen

Welke cognitieve functie hebben we getest?

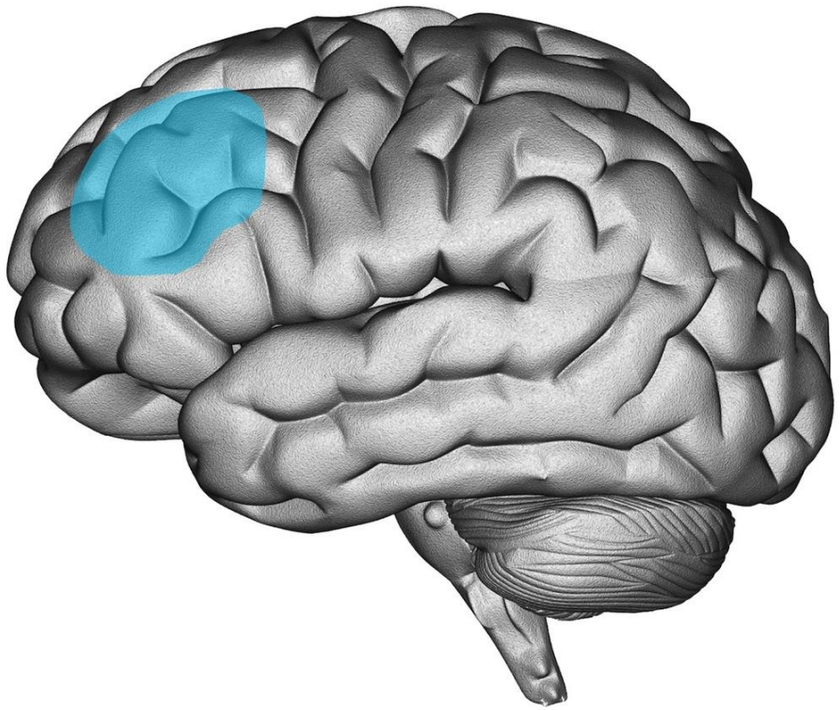

Cognitieve stoornissen?

Wat kun je er zelf aan doen?

- Maak het bespreekbaar in je gezin, familie, bij vrienden en op het werk

- Maak het bespreekbaar bij de neuroloog, MS-verpleegkundige of andere zorgprofessional

Waarom is dit belangrijk?

Wat kan de zorgprofessional voor je betekenen?

Zorgprofessionals die een rol spelen in de cognitieve revalidatie:

- Neuroloog
- MS-verpleegkundige
- Revalidatiearts
- Neuropsycholoog
- Ergotherapeut

Waar bestaat behandeling uit?

Behandeling van cognitieve klachten

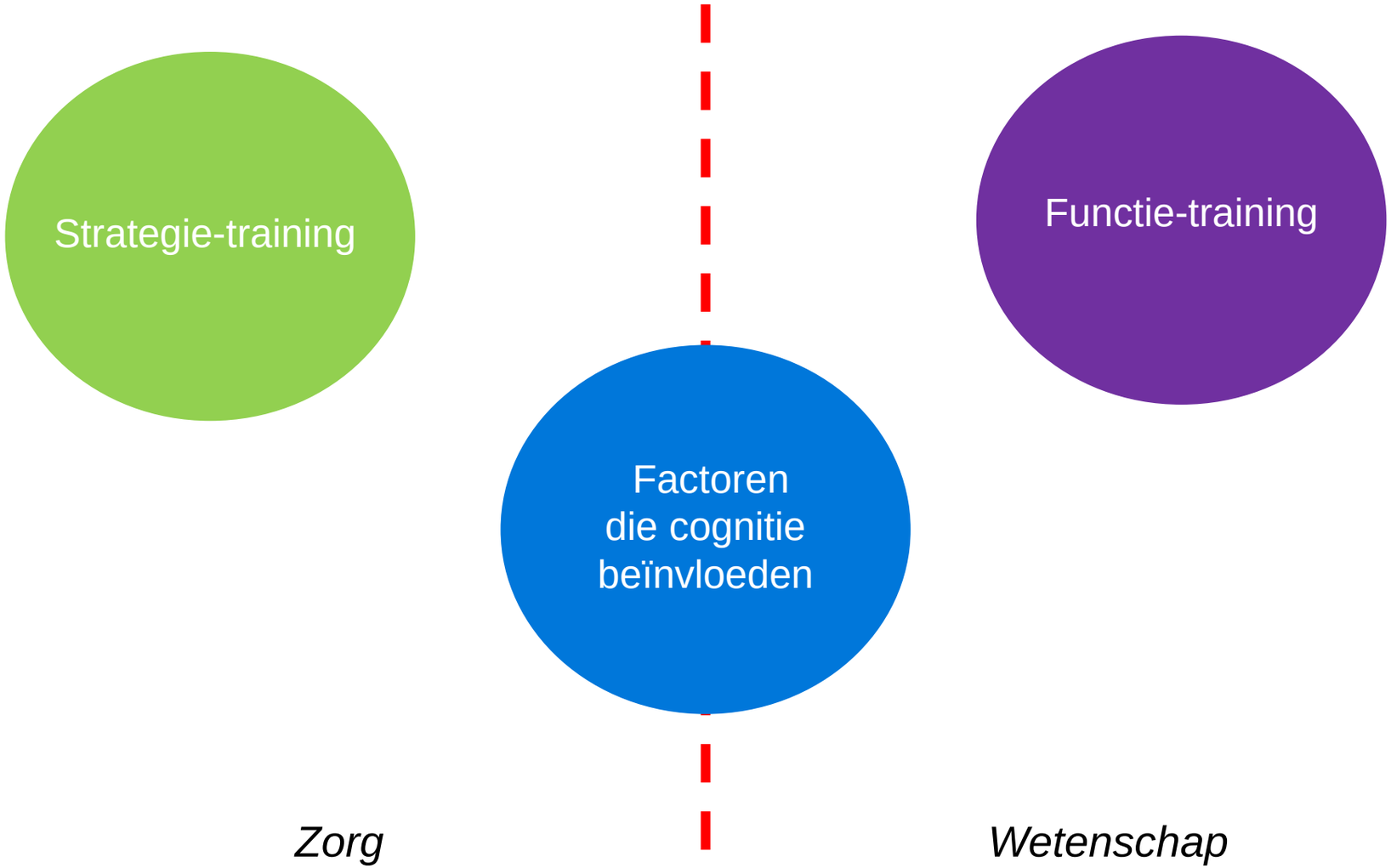

Strategie-training

NIET RENNEN, MAAR PLANNEN

- Poliklinisch cognitief revalidatie programma
- Informatie en educatie (aanleren van strategieën)
- Vijftal modules
- 1 informatiemodule
- 4 losse trainingsmodules
- Gericht op: mentale snelheid, geheugen, planning en vermoeidheid

Factoren die cognitie beïnvloeden

- Behandeling van depressie werkt bij mensen met MS net zo goed als bij mensen zonder MS
- Niet rennen maar plannen heeft ook gunstig effect op vermoeidheid (cognitieve gedragstherapie)
- Onderzoek

Wat hebben we geleerd?

Functie-training

Journal of Neurology (2022) 269:3614–3624
https://doi.org/10.1007/s00415-022-10980-9

ORIGINAL COMMUNICATION

The efficacy of speed of processing training for improving processing speed in individuals with multiple sclerosis: a randomized clinical trial

Nancy D. Chiaravalloti[1,2] · Silvana L. Costa[1,2] · Nancy B. Moore[1] · Kristen Costanza[1] · John DeLuca[1,2,3]

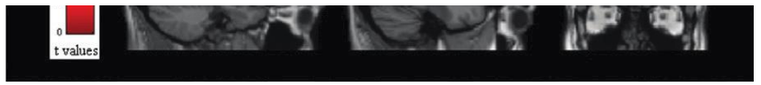

Jan;20(1):91-8. doi: 10.1177/1352458513501571. Epub 2013 Aug 19.

-assisted rehabilitation of attention in patients with multiple sclerosis: results of a ed, double-blind trial.

retti B, Viterbo RG, Portaccio E, Niccolai C, Hakiki B, Iaffaldano P, Trojano M.

Neurorehabil Neural Repair. 2013 May;27(4):

Computer-assisted cogni randomized trial with fMR

MC, Valentino P, Nisticò

MULTIPLE SCLEROSIS JOURNAL | MSJ

Original Research Paper

The efficacy of the modified Story Memory Technique in progressive MS

Nancy D Chiaravalloti, Nancy B Moore and John DeLuca

Multiple Sclerosis Journal
2020, Vol. 26(3) 354–362
DOI: 10.1177/1352458519826463

© The Author(s), 2019.
Article reuse guidelines:
sagepub.com/journals-permissions

ifferent traini

.1155/2016/4292585. Epu

led Trial of Effi , and MRI Stud

Campbell J[1], Langdon D[2], Cercignani M[1], Rashid W[3].

Multiple Sclerosis and Related Disorders 59 (2022) 103536

Contents lists available at ScienceDirect

Multiple Sclerosis and Related Disorders

journal homepage: www.elsevier.com/locate/msard

Emotional processing intervention (EMOPRINT): A blinded randomized control trial to treat facial affect recognition deficits in multiple sclerosis

Helen M. Genova[a,b,*], Katie Lancaster[a,b], Zuzanna Myszko[a], Jimmy Morecraft[c], Jacqueline Leddy[a], Angela Smith[a], Nancy Chiaravalloti[a,b], Jean Lengenfelder[a,b]

Wij denken dat het beter kan….

Nieuwste inzicht!

Gemiddelde verbetering voor de hele groep

?

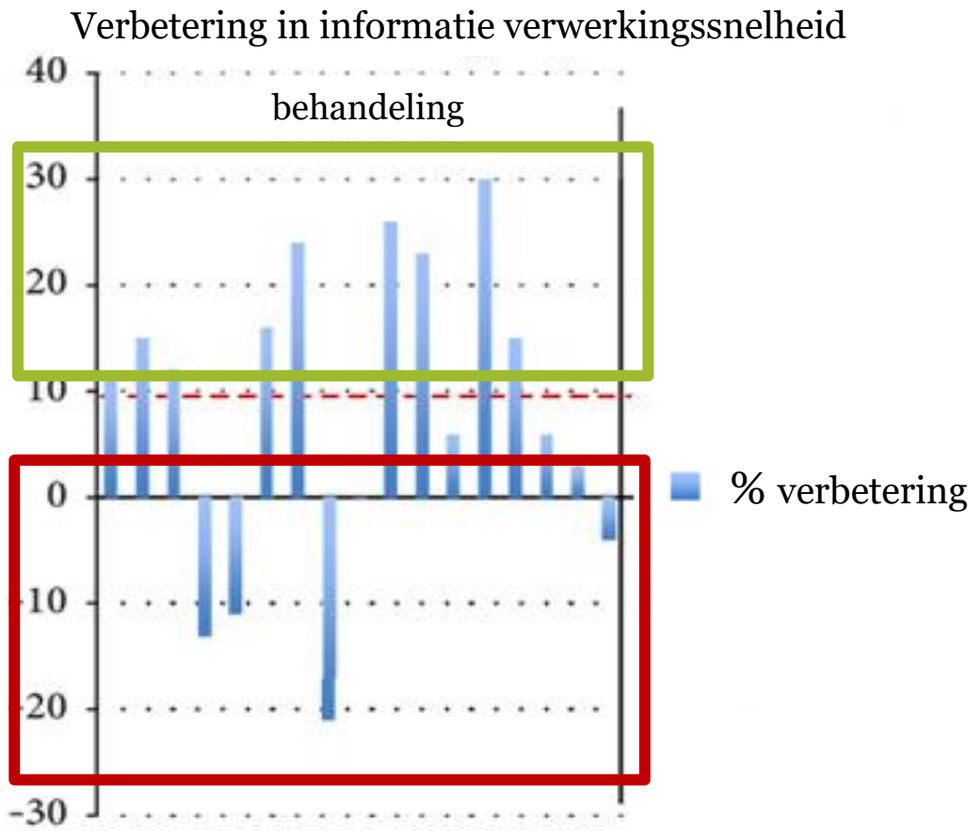

Vogt et al., 2009; Filippi et al., 2012; Parisi et al., 2014; Amato et al., 2014; Campbell et al., 2016, Fuchs et al., 2019

Voorspellers van behandelsucces - 1

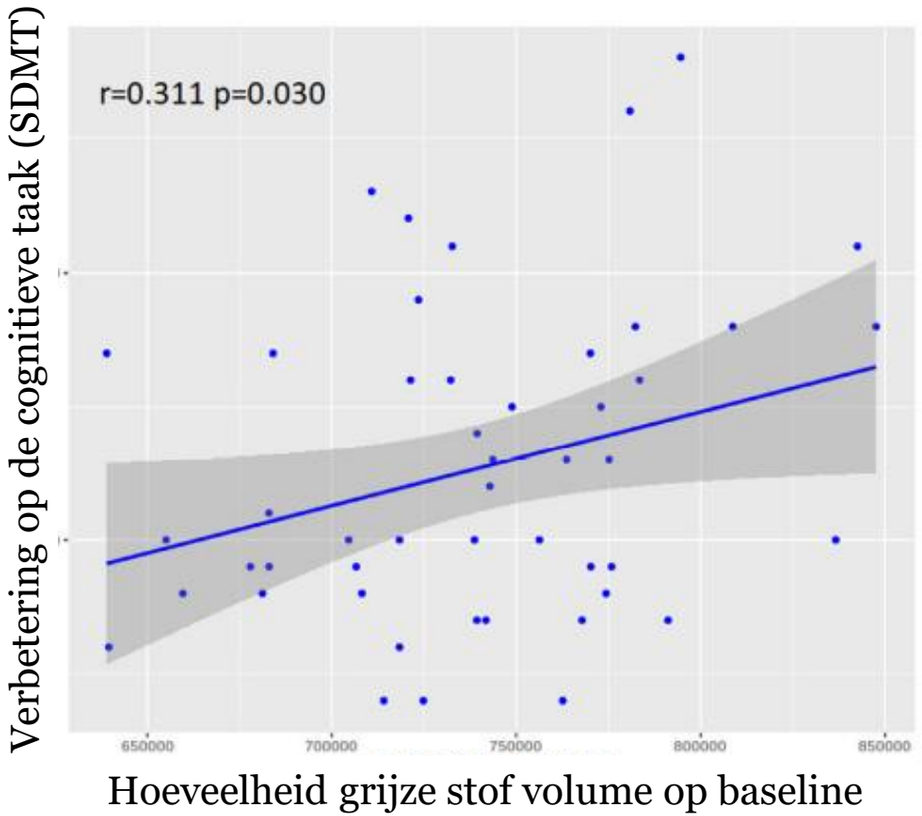

Fuchs et al, MSARD, *2019*

Voorspellers van behandelsucces - 2

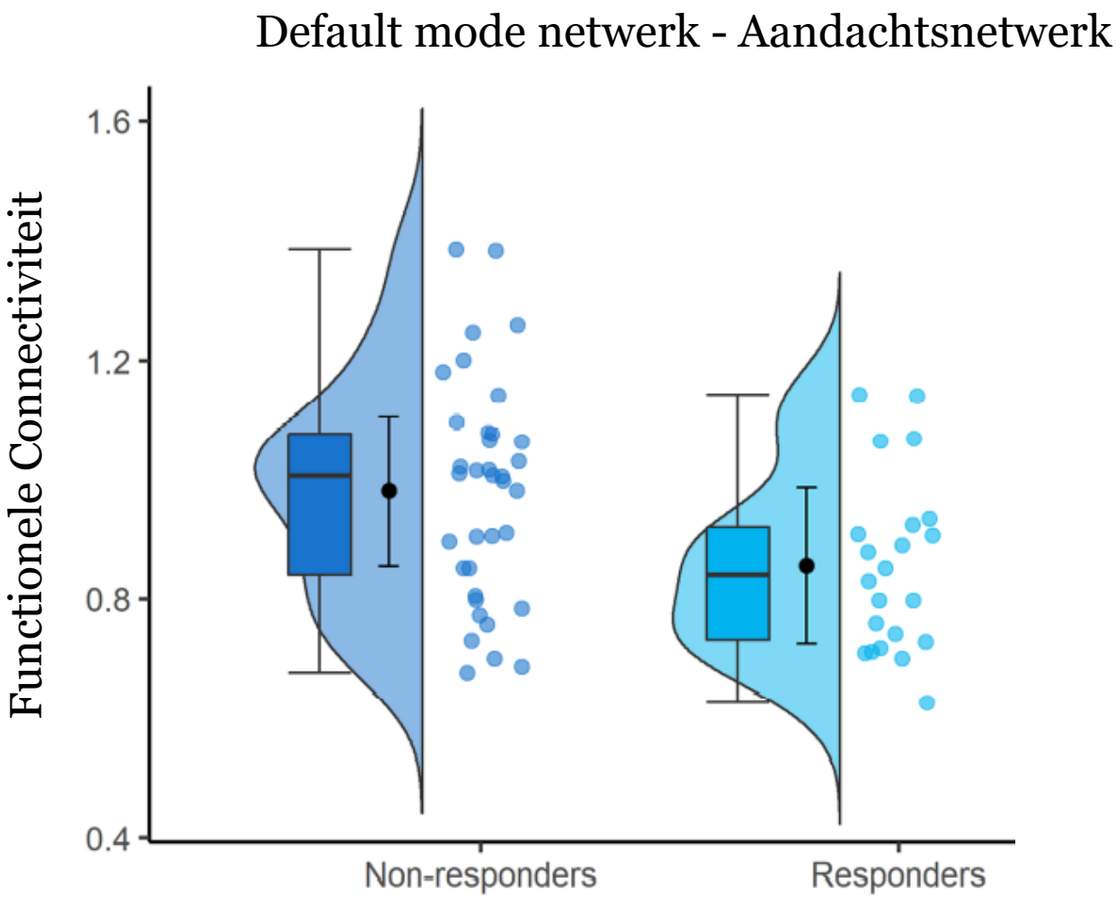

Prouskas et al, MSJ, *2022*

Wanneer cognitieve revalidatie?

Handhaven van de cognitieve functies

Informatie over Amsterdam UMC Over ons Mijn Dossier

Amsterdam UMC
Universitair Medische Centra

e subsidie ter preventie van cognitieve- én problemen bij mensen met MS

op: 25-11-2020

de helft van de mensen met MS krijgt te maken met cognitieve problemen en twee-derde van de me binnen vijf jaar na de diagnose arbeidsongeschikt verklaard. Deze problemen hebben grote gevolgen et MS en voor hun deelname aan de maatschappij. Door een preventieve behandeling aan te bieden

Universiteit Leiden. Bij ons leer je de wereld kennen

Don’t be late! studie

Don’t be late! studie

Deel 1

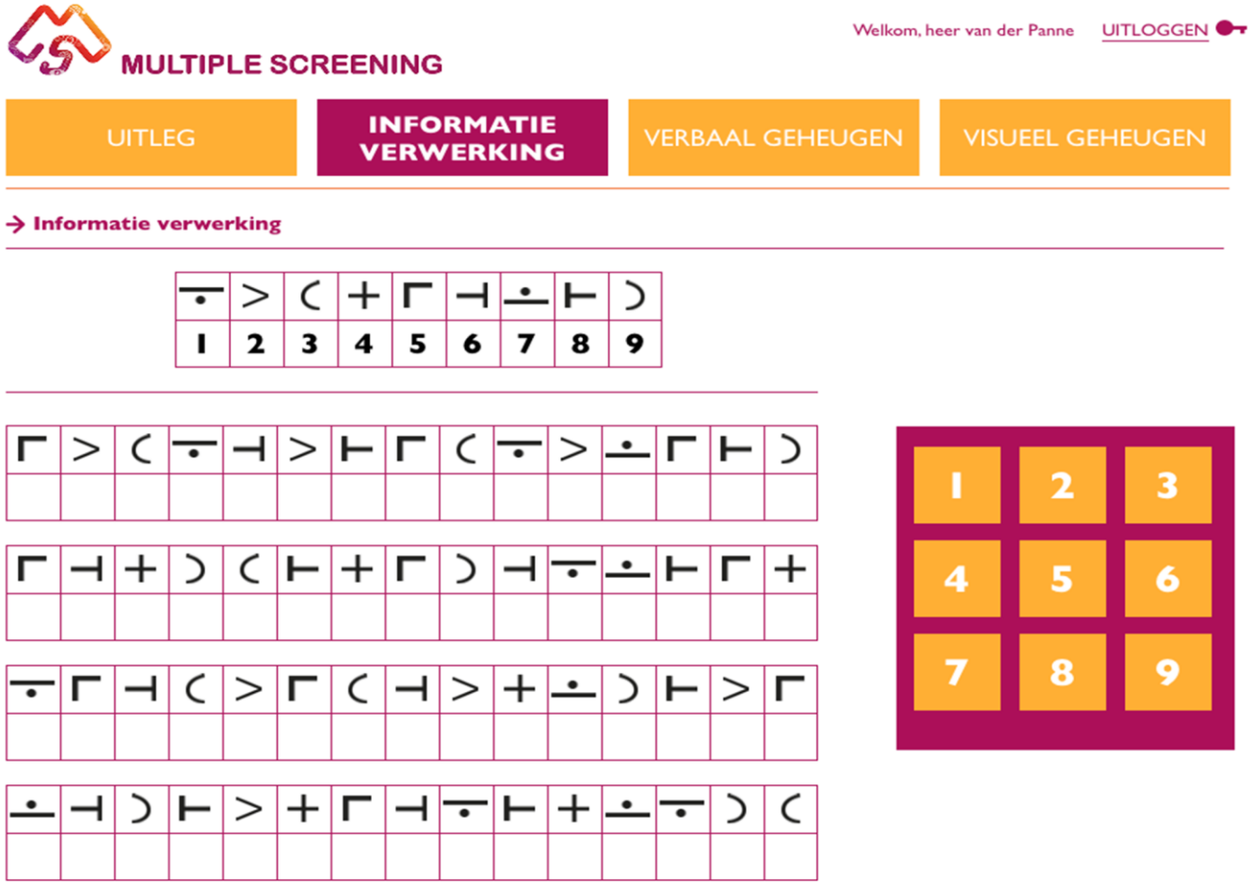

Multiple Screener©

MS sherpa

Don’t be late! studie

Deel 2

Leefstijl: combinatie van sport en cognitietraining

Gericht op werk: Omgaan met uitdagingen richting een tevreden werkleven

Zorg zoals gebruikelijk: presentatie MS en cognitie

Deel 3 Interviews en groepsgesprekken om resultaten te gebruiken in de zorg

Belangrijk om te onthouden

- Cognitieve problemen bij MS
  - Informatieverwerkingssnelheid (snelheid van denken)
  - Geheugen

- Behandeling
  - Maak het bespreekbaar
  - Strategietraining (leren van ‘tips en tricks’)
  - Behandeling van andere factoren die de cognitie kunnen beïnvloeden
  - Functietraining (‘trainen’ van de hersenen) – wetenschappelijk onderzoek

- Wanneer?
  - Eerder beter dan later?
  - Behoud versus behandeling

Vragen en/of opmerkingen?

mindslab@fsw.leidenuniv.nl

Meet the scientist!